

4. Чуприна, О., Саванчук, О. (2024). Колір як засіб створення емоційного зв'язку між художником і глядачем. Актуальні питання культурології, 23, 131-135.

ПЛАТФОРМА 3 КРЕАТИВНІ ПРАКТИКИ В ТУРИЗМІ ТА ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ

КРЕАТИВНІ ЕТНОМИСТЕЦЬКІ МАЙСТЕРНІ У КОНТЕКСТІ СТАЛОГО ТУРИЗМУ: ДОСВІД ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

*Бучко Ж.І., доктор географічних наук, доцент,
доцент кафедри географії та менеджменту туризму
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича*

Ключові слова: креативні індустрії, креативні етномайстерні, сталий туризм, етнотуризм, культурна спадщина.

В останні десятиліття в індустрії туризму поширюється тенденція залучення традиційної культури до програм туристичних послуг. Ці заходи, з одного боку, сприяють збереженню етноспадщини, а з іншого - є засобом популяризації та адаптації культурного надбання до туристичного обслуговування. Центрами збереження традиційної культури, зокрема й народних ремесел, часто слугують етнографічні музеї. Сучасним трендом є створення етномистецьких майстерень та урізноманітнення діяльності ремісників, орієнтація на споживачів, яких цікавить не лише мистецька продукція, а й техніка виготовлення та можливість брати участь у процесі створення виробів. Спеціалізація етномайстерень залежить від традиційних ремесел кожного конкретного регіону. Ремесла, як зазначають Сеньків М. та Мох Р., є «одним з головних ресурсів креативного туризму» [4], і саме ремесла найкращим чином відображають місцевий побут, культуру, бо їх розвиток залежить від культури, релігії, і навіть політичних поглядів. Традиційні ремесла та культурна спадщина визнані одними із 12-ти секторів культурних та креативних індустрій поряд із перформативними видами мистецтва; образотворчим мистецтвом; аудіо-візуальним сектором; інтерактивним програмним забезпеченням; розробкою комп'ютерних та відеоігор; музикою; дизайном і модою; літературою та видавництвом; архітектурою; ЗМІ, мовленням, рекламою [3]. ЮНЕСКО визначає креативні індустрії як такі, метою яких є «створення, виробництво і комерціалізація творчих (креативних) змістів, які є нематеріальними і культурними за своєю природою. Такі змісти зазвичай захищені правом інтелектуальної власності і вони можуть набрати форми продукту чи послуги» [1].

Народне мистецтво Чернівецької області сьогодні опирається на споконвічні традиції. Вони втілилися у різних видах ремесел. В області більше півсотні народних умільців об'єднано в два осередки Національної спілки майстрів народного мистецтва України – обласний та Буковинський, які очолюють заслужені майстри народної творчості Іван Терен та Володимир Ворончак. Визнані в Україні й далеко за її межами роботи репрезентують найпоширеніші види ремесел, які розвиваються тут, - різьблення, інкрустацію по дереву, лозоплетіння, вишивку, ткацтво, художню обробку шкіри, металу, гончарство, писанкарство, народне малярство.

Серед членів обласної організації Національної спілки художників України – ще майже три десятки відомих митців, які високопрофесійно творять у різних видах декоративно-вжиткового мистецтва, черпаючи і примножуючи традиції народної творчості українців, виразно утверджуючи регіональну неповторність.

Молодих майстрів уже більше століття (з 1905 року) готує відомий не тільки в регіоні Вижницький коледж прикладного мистецтва ім. В. Ю. Шкрібляка. Це – школа, яка дала дорогу художній творчості тисячам талантів, які нині подають приклад сучасного втілення традиційного народного мистецтва у витворах, якими люди захоплюються, прикрашаючи ними своє помешкання, громадські приміщення, використовуючи у побуті, одягаючи, даруючи, намагаючись повторити. Віднедавна особливо здібні випускники коледжу та й усі охочі мають змогу опанувати ужиткові мистецтва, навчаючись на факультеті архітектури, будівництва та декоративно-прикладного мистецтва Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича. Здобути фах різьбяра по дереву, виробника художньої кераміки можна й у Вищому професійному художньому училищі № 5, що у Чернівцях, яке також має давні і славні традиції та надбання. У 80-річну історію закладу освіти вписано імена багатьох майстрів і художників, котрі принесли славу українському мистецтву.

Для народних майстрів та професійних художників декоративно-вжиткового мистецтва є добра нагода порадувати краян і гостей Чернівецької області своїми витворами на Міжнародному фестивалі народних культур «Букова віть», Міжнародному гуцульському фестивалі, який періодично проводиться в с.м.т. Путила та м. Вижниця, а також на Петрівському ярмарку у Чернівцях та під час святкування Дня міста Чернівці у жовтні кожного року, на фестивалі гумору «Захарецький гарчик» у селі Підзахаричі Вижницького району, під час традиційного весняного свята виходу на полонини у Путилі, під час зимових обрядових свят. В регіоні вже стали традиційними достатньо народних дійств та мистецьких заходів із залученням прадавніх ремесел, що приваблюють і урізноманітнюють дозвілля та стають туристичними магнітами.

На базі зазначених вище осередків традиційних ремесел утворилися і продовжують формуватися креативні мистецькі етномайстерні. Особливо відомою є майстерня Вижницького коледжу декоративно-прикладного

мистецтва, де проводяться майстер-класи з різьблення, ткацтва, вишивання та виготовлення ляльки-мотанки. Також створюються приватні креативні мистецькі етномайстерні Володимира Ворончака (заслуженого майстра народного мистецтва України) та Галини Олійник (членкині Національної спілки майстрів народного мистецтва України, авторки двох робіт, занесених до Реєстру рекордів України - «Найбільша булава» та «Найбільший бунчук»).

Вдалим прикладом застосування місцевої етнокультурної спадщини в туризмі є Музей етнографії та ремісництва Гуцульщини в селі Підзахаричі Вижницького району, розташований на обійсті школи в одному з будинків. Цей самобутній музей, який почав функціонувати наприкінці 80-х років ХХ століття, є об'єктом туристично-екскурсійного обслуговування. В експозиціях - найрізноманітніші зразки народного одягу та предметів побуту буковинських гуцулів, які завжди привертають увагу відвідувачів. Для туристів пропонуються майстер-класи з різьблення, живопису, писанкарства та вишивки. Більше десяти років на базі музею проводився етнографічний фестиваль «Захарецький гарчик», що сприяло підвищенню відвідуваності музею та підвищенню інтересу до мистецьких майстер-класів [1].

Традиційно Вижниця, Виженка та Підзахаричі є осередками зосередження рекреаційних садиб сільського туризму. А використання можливостей проведення майстер-класів на базі мистецьких майстерень диверсифікує послуги гостинності, створюючи додаткові можливості для сталого розвитку туризму в регіоні.

Вдалим прикладом креативної мистецької етномайстерні є Майстерня-світлиця народних ремесел та декоративного мистецтва в Чернівцях (створена етнографом Миколою Шкрібляком, директором Буковинського центру культури і мистецтва). Тут можна опанувати мистецтво художнього різьблення та інкрустації по дереву, бондарства та випалювання, вишивки, ткацтва, кераміки, писанкарства, бісероплетіння. «Буковинський центр культури і мистецтва є осередком впровадження ряду мистецьких креативних проєктів: «Буковина: спільна культурна спадщина», «Гуцульський ліжник», «Школа Буковинської тайстри». Зокрема, проєкт «Школа буковинської тайстри» покликаний відродити, зберегти та популяризувати один з найдавніших тканих виробів з вовняних ниток» [2].

Часто організатори етнофестивалів також використовують майстер-класи як засіб популяризації матеріальної спадщини та адаптації її для туризму. Найбільш вдало це відбувається під час фестивалів, які проводяться на території місцевого скансену – Чернівецького музею народної архітектури та побуту. Чернівчани та туристи залюбки беруть участь у майстер-класах під час проведення фестивалів «Обнова», «Осінь весільна», «Буковинські зустрічі», «Від Різдва Христового до Йордана». Та найбільш відомий фестиваль, що проводиться в Чернівцях, – «Маланка-Фест» у роки свого розквіту ще до початку повномасштабної війни росії проти України запровадив проведення майстер-класів із виготовлення

карнавальної маски. Таку ж послугу напередодні традиційних зимових обрядодійств пропонують у Музеї Маланки (м. Вашківці).

Попит на туристичну послугу у формі майстер-класу породив відповідну пропозицію, що найуспішніше реалізується на базі креативної мистецької етномайстерні з можливістю демонструвати майстром процес виготовлення продукту, а туристу безпосередньо брати участь у його виготовленні. Ці об'єкти стають невід'ємною частиною туристичних послуг, з одного боку - як засіб збереження національної культурної спадщини, а з іншого - як можливість та перспектива диверсифікації туризму та забезпечення сталого розвитку регіону.

Список використаних джерел

1. Бучко Ж. Креативні мистецькі майстерні: збереження етнокультурної спадщини та можливості й перспективи для диверсифікації сільського туризму // Проблеми та перспективи впровадження європейського досвіду диверсифікації сільського туризму в Україні на засадах креативності та збалансованості : Збірник матеріалів I Міжнародної науково-практичної конференції. - Запоріжжя : Видавничий дім «Гельветика», 2021. С. 55-58.

2. Бучко Ж. І. Етномистецькі майстерні: збереження культурної спадщини та можливості для диверсифікації туризму // Матеріали зимової сесії Міжнародної Карпатської школи «Університетська освіта на шляху до сталого розвитку: чисте довкілля і безпека життєдіяльності». – К. : ВПЦ "Київський університет", 2022. – С. 56-58.

3. Портал ЮНЕСКО. - Режим доступу: https://web.archive.org/web/20111216045759/http://portal.unesco.org/culture/en/files/30297/11942616973cultural_stat_EN.pdf/cultural_stat_EN.pdf

4. Сеньків М. І., Мох Р. Н. Ремесла як основа розвитку креативних туристичних дестинацій // Економіка та суспільство. Вип 36., 2022. - Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-36-5>

ФУНКЦІОНАЛЬНА ПРИНАЛЕЖНІСТЬ КРАЄЗНАВЧО-ТУРИСТИЧНОЇ ПРАКТИКИ ДО КРЕАТИВНИХ ТУРИСТИЧНИХ ПРАКТИК

Заячук М.Д., доктор географічних наук, доцент, декан географічного факультету

Кілінська К.Й., доктор географічних наук, професор кафедри географії та менеджменту туризму

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Ключові слова: краєзнавчо-туристична практика, рекреаційно-туристична сфера, креативна практика.